

УЙ-ЖОЙ КОММУНАЛ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИДА КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ ЙЎНАЛИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

**Мовлянов Қаҳрамон Амркулович -
Тошкент давлат иқтисодиёт университети,
мустақил изланувчиси (PhD)**

Аннотация: Мақолада соҳада кадрлар билан таъминлаш ва профессионал кадрларга бўлган эҳтиёжни қоплаш, ўрта махсус профессионал таълим босқичларини жорий қилиш орқали меҳнат бозори учун малакали ва рақобатбардош кадрлар тайёрлаш. Уй-жой коммунал соҳасида ўқитишнинг узлуксизлигини таъминлаш масалалари ёритилган.

Калит сўзлари: кадрлар тайёрлаш, малака ошириш, уй-жой коммунал хизматлари, ичимлик ва оқова сув, иссиқлик таъминоти, мутахассис, хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати.

Аннотация: В статье представлена информация о кадровом обеспечении сферы жилищно-коммунального хозяйства, подготовка профессиональных конкурентоспособных кадров для рынка труда путем внедрения этапов среднего специального профессионального образования. Рассмотрены вопросы обеспечения непрерывности обучения в сфере жилищно-коммунального хозяйства.

Ключевые слова: подготовка кадров, повышение квалификации, жилищно-коммунальные услуги, питьевая и канализационная вода, теплоснабжение, специалист, частная компания-домовладелец.

Annotation: The article provides information on staffing in the housing and communal services sector, training professional competitive personnel for the labor market by introducing stages of secondary specialized vocational education. The issues of ensuring the continuity of education in the field of housing and communal services are considered.

Keywords: personnel training, professional development, housing and communal services, drinking and sewage water, heat supply, specialist, private company-home owner.

Курилиш сифати биринчи навбатда технология бўлса, уй-жой ва коммунал хизматлари сифати профессионал кадрлар ҳисобланади. Кўп йиллик тажрибалар шуни кўрсатадики, барча муваффақиятли ислохотлар ва ўзгаришлар соҳадан қатъи назар, соҳанинг ривожини ва ислохотлари кадрлар тайёрлашдан бошланади.

Кадрлар ишлаб чиқаришнинг асосий ва ҳал қилувчи омили, жамиятнинг биринчи ишлаб чиқарувчи кучи ҳисобланади. Ишлаб чиқариш воситаларини яратадилар ва ҳаракатга келтирадилар, уларни доимо такомиллаштириб борадилар.

Уй-жой коммунал хўжалиги соҳасидаги корхона ва ташкилотларнинг самарадорлиги кўп даражада ходимларнинг малакаси, уларнинг касб тайёргарлиги ва ишбилармонлик сифатларига боғлиқ.

Жаҳоннинг ривожланган мамлакатларида коммунал соҳада кадрларни тайёрлашга бўлган талаб миқдор ва сифат жиҳатидан ортиб бормоқда. Рақобат муҳити кескинлашуви, илмий тадқиқотлар самарадорлигини ва янги билимларни эгаллаш, коммунал соҳада кадрлар тайёрлаш сифатини тубдан ошириш, илғор инновацияларни тезкор амалиётга жорий этиш, замонавий билимларни иқтисодий ўсишнинг асосий омилига айлантириш барча ривожланган ҳамда ривожланаётган мамлакатларнинг бугунги кундаги энг муҳим вазифалари ҳисобланади.

Уй-жой ва коммунал соҳа ходимларининг касбий маҳоратининг етишмаслиги туфайли бахтсиз ҳодисалар ва фавқулодда вазиятларнинг кескин кўпайиши натижасида муаммо ва

хонадон ёки кўп қаватли уйга зарар етказилиши кузатилмоқда.

Республика аҳолисининг сифатли уй-жой коммунал хизматлари билан қамраб олинишини тубдан яхшилаш, уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида барча ташкилотларнинг ўзаро ҳамкорлиги уйғунлашган технологик занжирини шакллантириш асосида уй-жой фондидан фойдаланиш тизимини янада такомиллаштириш, кўп хонадонли уйларнинг сақланиши талабларига риоя этилиши устидан техник назоратнинг самарали тизимини яратиш, шунингдек, хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатларининг иш сифатини ошириш ва молиявий-иқтисодий барқарорлигини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 18 апрелдаги “Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш тизимини бошқаришни янада такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5017-сонли Фармони тасдиқланди.

Мазкур Фармонга кўра 2017 йилнинг апрель ойидан эътиборан Ўзбекистон Республикасида яна битта вазирлик “Ўзбекистон Республикаси Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги” ўз фаолиятини бошлади.

Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги асосан уч йўналишда фаолият олиб боради. Айни вақтда вазирлик ва вазирлик тасарруфидаги корхона ва ташкилотларда 33545 нафар ходимлар фаолият олиб боради. Шундан, Олий маълумотлилар 5883 (17,5 %) нафарни, ўрта махсус маълумотлилар 27075 (80,7 %) нафарни, ўрта маълумотлилар 587 (1,7 %) нафарни ташкил этади.

Шундан, бошқарув ходимлар 1910 нафарни, муҳандис-техник ходимлар 4603 нафарни, ишлаб чиқариш ходимлари 24352 нафарни ҳамда техник ва хизмат кўрсатиш ходимлари 2680 нафарни ташкил этади.

Таҳлилларга кўра 2020 йил 1 август ҳолатида мамлакатимизда 37 109 та кўп қаватли уйлар мавжуд бўлиб, 1919 таси янги қурилган уйлардир. Кўп қаватли уйлардаги хонадонлар сони 1 224 186 тани ташкил этади. Ушбу кўп қаватли уйлар 2374 та маҳаллаларда жойлашган. Кўп қаватли уйларнинг 33710 таси ХУЖМШ (Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати)га аъзо бўлган. Мазкур уйларнинг умумий майдони 71 626 283 м² ни ташкил этади.

2170 та кўп хонадонли уйларда лифтлар мавжуд бўлиб, улардаги лифтлар сони 6230 та. Мавжуд кўп хонадонли уйларнинг 21554 тасида ертўлалар мавжуд. 370109 та кўп қаватли уйларнинг 10368 таси 1 қаватли, 13287 таси 2 қаватли, 1190 таси 3 қаватли, 9275 таси 4 қаватли, 2308 таси 5 қаватли, 32 таси 6 қаватли, 431 таси 7 қаватли, 6 таси 8 қаватли, 189 таси 9 қаватли, 23 таси 10 ва ундан юқори қаватли уйларни ташкил этади.

Юқорида кўрсатиб ўтилган рақамлардан келиб чиқиб, табиийки қўйидаги саволлар туғилади.

Мамлакатимиздаги мавжуд 37 109 та кўп хонадонли уйларга хизмат қилаётган кадрларнинг билим сифати қандай?

Бугунги кунда уй-жой коммунал соҳаси учун Олий ёки ўрта-махсус таълим муассасалари кадрлар тайёрлайдими?

Соҳада ўқитишнинг изчиллиги ва узлуксизлиги таъминланганми?

Мазкур йўналишлар учун кадрлар тайёрлаш, уларни малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизими мавжудми?

Уй-жой коммунал соҳасини ислоҳ қилиш учун кадрлар захирасини шакллантиришга шарт-шароитлар яратилганми?

Бугунги кунда уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳаси малакали мутахассислар билан таъминланганми?

Шу ўринда уй-жой коммунал хизмат соҳасида кадрлар тайёрлаш масаласида қўйидаги маълумотларга эътиборни қаратсак. Ўзбекистондаги таълим муассасаларнинг яъни, Олий таълимнинг 3 фоизи, ўрта махсус касб-ҳунар таълимининг 8 фоизи уй-жой коммунал соҳага ихтисослашган мутахассисларни тайёрлаш билан шуғулланади холос.

Айни вақтда кўп қаватли биноларни бошқариш ва уларга хизматлар яъни тоза ичимлик сувини етказиш, оқава сув қувирлари ва иссиқлик етказиш қувирларини таъмирлаш муаммолари, иссиқлик таъминоти, лифтлар

муаммолари, кўп қаватли уйларнинг таъмири, ҳудудни чиқиндилардан тозалаш, ободонлаштириш ишлари юзасидан хизмат кўрсатиш бўйича мутахассислар қайси муассасада тайёрланади? Очиғини айтиш керакки айни вақтда мазкур “соҳа мутахассислари”нинг 60-70 фоизи устоз орқали кимдандир ёки мустақил ўрганишган десак хато бўлмайди.

Тўғри айрим қурилиш касб-ҳунар коллежларида лифтчи, пайвандчи, газ пайвандчиси ва шунга ухшаш мутахассисликлар тайёрланади лекин уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида 30 дан ортиқ мутахассисликлар тайёрлаш, уларни малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш бўйича йўлга қўйилмаган. Мазкур мутахассисларни тайёрлайдиган “Уй-жой коммунал соҳага ихтисослаштирилган касб-ҳунар таълими” муассасаларини ташкил этиш орқали соҳада бир ҳиллик, ананавий усталар ўрнига ноанавий тажрибали ходимларни шакллантириш орқали ислохотлар ва ўзгаришлар қилиши керак.

Биз эса йиллар давомида “монтёр”, “сантехник”, “сварчик”, “лифтёр” каби фақат битта йўналишда ишлайдиган, малакаси ва тажрибаси етарли бўлмаган, билими чекланган, рақамли иқтисодиёт, ходим, корхона стратегияси каби йўналишларни билмайдиган ходимларга таяниб қолганмиз.

Бугунги кунда уй жой коммунал тизимида 10% дан кам ходим олий малумотли. 80%га яқин раҳбар ходимлар соҳавий маълумотга эга эмас ва бирон марта мутахассислиги бўйича қайта тайёрловдан ўтмаган. Бундан ташқари соҳада кадрлар алмашуви 50%га яқин.

Демографик ҳолатни пасайиб бориши соҳада жойлашув 60%дан кам эканлиги соҳанинг барча бўғинларида мутахассисларга бўлган эҳтиёж ошиб боради. Соҳада мутахассисларни етишмаслигини кундан-кунга ошиб бориши аҳолининг катта қисмини коммунал хизматларга бўлган эҳтиёжидан маҳрум қилади.

Бундан ташқари уй-жой фондини таъмирлаш ва унга хизмат кўрсатишда инновацион ва энергоресурсларини тежайдиган технологияларини, янги қурилиш материалларини жорий этилиши билан ходимларни тайёрлаш ва қайта тайёрлашга бўлган талаблар ошиб боради. Янгиликларни ўзлаштириш ва ўқитишда янги ёндашув талаб этилса мақсадга мувофиқ бўлади.

Галдаги муаммолар-уй-жой коммунал хўжалиги соҳасида мутахассисларини тайёрлаш бўйича давлат буюртмасининг йўқлиги, услубий жиҳозлар, касбий стандартлар, жавобгарликни шахсийлаштириш механизми, ходимлар аттестациядан ўтказилмаслиги, ёш мутахассислар билан тизимли иш олиб борилмаслиги, уй-

жой ва коммунал соҳа ходимининг ижобий имиджи йўқлиги, сифатли хизмат кўрсатишда касбий ўсишнинг йўқлиги.

Бунда уй-жой коммунал хўжалиги корхоналарида соҳани юқори сифатли, юқори касбий меҳнат ресурслари билан таъминлаш, ишлаб чиқариш фаолиятини рағбатлантирадиган тегишли меҳнат шароитларини яратиш, кадрлар тайёрлаш даражасини оширишга қаратилган тизимни такомиллаштириш керак.

Таҳлиллар шуни кўрсатадики, аксарият ҳолларда уй-жой коммунал соҳасининг тўрт асосий иштирокчиси-аҳоли, бошқарув ташкилотлари, коммунал хизмат кўрсатувчи ва маҳаллий ҳокимият органларининг ҳеч бири амалга оширилаётган ишлардан қониқмайди.

Уй-жой коммунал хизматлар бозори субьектларининг ҳозирги ҳолати билан норозилиги анча объектив асосларга эга. Бу вазиятнинг асосий сабабларидан бири уй-жой ва коммунал хизматлари соҳасида профессионал кадрлар тайёрлаш тизимини самарали ташкил етилмаганлигидир.

Бугунги кунда уй жой коммунал хизмати учун кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш бўйича марказлаштирилган комплекс тизим мавжуд эмас. Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш ва шаҳар хўжалиги йўналишлари бўйича мутахассислар тайёрлашда кенг йўналишлар бўйича таълим олиш имкониятлар мавжуд эмас. Уй жой коммунал хизмати йўналишларининг барча босқичлари бўйича мутахассисларни тайёрлайдиган доимий таълим муассасалари йўқ.

Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлаштиришда кадрлар заҳираси яратилмаган.

Кўтарилаётган масаланинг долзарблиги уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасидаги профессионал кадрлар билан таъминлашни ва келажакда ушбу соҳага профессионал кадрларга бўлган эҳтиёжни қоплашдан, профессионал таълим тизимини илғор хорижий тажрибалар асосида такомиллаштириш, бошланғич, ўрта ва ўрта махсус профессионал таълим босқичларини жорий қилиш орқали меҳнат бозори учун малакали ва рақобатбардош кадрлар тайёрлашдан иборат.

Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида профессионал кадрлар билан таъминлаш, кадрлар солоҳиятини яхшилаш учун қуйидагиларни таклиф қилинади.

Уй-жой коммунал хўжалигини ислоҳ қилишни ташкил этиш ва амалга ошириш учун, иқтисодиётнинг диверсификацияланган комплекси сифатида уй-жой коммунал хўжалиги соҳаси учун мутахассисларни мақсадли тайёрлаш ва қайта тайёрлаш учун барча даражадаги таъ-

лим муассасалари ва таълим соҳалари бўйича келишилган дастурлар билан комплекс тизимни яратиш.

Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида “Уй-жой коммунал соҳага ихтисослаштирилган касб-ҳунар таълими” муассасаларини ташкил этишда қуйидаги таклифлар илгари сурилади.

Мамлакатимизнинг ҳар бир вилоятида ҳудуд шарт-шароитидан келиб чиқиб, биттадан 3 тагача “Уй-жой коммунал соҳага ихтисослаштирилган касб-ҳунар таълим муассасасини ташкил этиш ва мазкур муассасаларда уй-жой коммунал хизматлари соҳасида қуйидаги ўқитиш йўналишлари бўйича мутахассисларни тайёрлашни такомиллаштириш.

Айни вақтда Ўзбекистонда коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида қайси мутахассислар фаолият олиб боради? Соҳани ривожлантириш учун қанақа мутахассислар керак?

Бугунги кунда айрим касб-ҳунар коллежларида лифтччи, пайвандчи, газ пайвандчиси, монтер, сантехник ва шунга ухшаш мутахассислар тайёрланади. Уларга чекланган яъни фақат шу йўналиш бўйича билимларга эга бўлишади. Уй-жой коммунал хўжалиги корхоналари ходимларининг ҳар бир тоифаси турли касбларга эга ишчилардан иборат бўлиб, улар ичида мутахассисликларга бўлинади. Касб-бу ходим томонидан бажариладиган маълум бир фаолият турини тавсифлайди, бу уни амалга ошириш учун зарур бўлган махсус билим ва амалий кўникмаларни талаб қилади. Касб доирасида, маълум бир фаолият соҳасидаги ишларни бажариш учун қўшимча билим ва кўникмаларни талаб қилувчи мутахассисликларга ажратилган.

Касб-ҳунар коллежларида уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида қуйидаги Квалификациялар асосида мутахассисларни тайёрлаш, қайта тайёрлар ва уларни малакасини оширишни йўлга қўйиш лозим.

Ичимлик ва оқава сув тармоғи йўналишида.

Технологик қувурлар ва санитар техник тизими деталлар тайёрлаш чилангари;

Магистрал, маҳаллий ва тармоқ қувурларни таъмирлаш чилангари;

Магистрал, маҳаллий ва тармоқ қувурлар монтажчиси;

Сув таъминоти ҳамда канализация тармоқлари кузатувчиси;

Ичимлик ва оқава сувлар сифатини назорат қилиш бўйича мутахассис;

Сув таъминоти тизими монтажчиси;

Сантехника ишлари устаси.

Иссиқлик таъминоти йўналишида.

Иссиқлик таъминоти ва иссиқлик техникаси жиҳозлари мутахассиси;

Иссиқлик таъминоти иншоотлари жиҳозларидан фойдаланиш ва монтаж қилиш устаси;

Иситиш тизимларидаги сув сифатини назорат қилиш ва таҳлил қилиш бўйича мутахассис;

Қозонхона оператори;

Иссиқлик ва сув таъминоти тизимларида метрология бўйича мутахассис;

Иссиқлик пункти оператори;

Иссиқлик тармоқларига хизмат кўрсатиш бўйича чилангар;

Автомат ва ярим автомат машиналари электр-пайвандчиси;

Қўл пайванди электрпайвандчиси.

ХУЖМШ (Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати) йўналишида.

Уй-жой мулкдорлари ширкатлари ҳамда бошқарув сервис компаниялари ҳудудида электр ва электр-механика жиҳозларидан фойдаланиш ва техник хизмат кўрсатиш мутахассиси;

Уй-жой мулкдорлари ширкатлари ҳамда бошқарув сервис компаниялари ҳудудида махсус санитар тозалаш машина ва жиҳозларидан фойдаланиш ва таъмирлаш мутахассиси;

Уй-жой мулкдорлари ширкатлари ҳамда бошқарув сервис компаниялари ҳудудида газ ва сув жиҳозларидан фойдаланиш, таъмирлаш ва монтаж қилиш устаси;

Кўчмас мулкни рўйхага олиш, турар жой ва жамоат биноларидан фойдаланиш мутахассиси;

Коммунал хўжалиги объектларидан фойдаланиш мутахассиси;

Пайвандловчи (электрпайвандлаш ва газ-пайвандлаш ишлари, газ-плазма кесиш жиҳозлари созловчиси);

Ёритиш ва ёруғлик тармоқлари электр-монтаж-техниги;

Уй-жой ва коммунал хўжалиги мутахассиси;

Чилангар-сантехниги;

Электр кўтаргич (лифтлар)лар монтажчиси;

Уй-жой хўжалиги бошқарувчиси.

Уй-жой коммунал соҳасини кадрлар билан таъминлашни ижобий ҳал этиш учун мамлакатда соҳа мутахассисларини тайёрлайдиган ихтисослаштирилган касб-хунар коллежлари етарли эмас.

Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш тизимини кадрлар билан таъминлаш масалаларини ҳал этишда бугунги кунда тўртта асосий тизимни жорий этиш таклифи мақуланса мақсадга мувофиқ бўлади.

Булар, Профessional стандартларга асосланган таълим стандартлари тизими, соҳавий узлуксиз профессионал таълим тизими, ходимларни аттестация ва сертификатлаш тизими ҳамда мониторинг, анализ ва кадрлар билан таъминлаш тизими.

Бугунги кунда кадрлар масаласи долзарб бўлиб турган бир пайтда қисқа муддатда кўп сонли ходимларни ўқитиш ва аттестациядан ўтказишда, ўқитиш жараёнларида замонавий технологияларни қўллаш таълим сифатини оширишда муҳим омил бўлиб хизмат қилади. Замонавий масофадан ўқитиш технологиялари, таълим ва аттестация жараёнини ўтказишни таъминлаб беради.

Худуд шароитидан келиб чиқиб, қўшимча мутахассисларнинг ўқув стандартларлари, уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида бошқарув, иқтисодиёт, ҳуқуқ ва технологиянинг энг яхши амалиётлари ва ўзгаришларини ҳисобга олувчи илғор ўқув дастурлари ишлаб чиқилади.

Бўлажак мутахассислар ва уй-жой коммунал хизмати ходимлари учун камида ўрта-махсус маълумот олиш учун имкониятлар кенгайди.

Ўз навбатида мавжуд ишлаб турган ходимларни малакасини ошириш учун қисқа 3-6 ойлик малака ошириш курслари ташкил этилади. Мазкур малака ошириш курсларида янги билимларни эгаллаш, такомиллаштириш, ташкилотга нисбатан муносабатини ўзгартириш, рақамли иқтисодиёт билан фаолият олиб бориш, тажриба ва малакасини оширади.

Бугунги кунда профессионал ва таълим стандартларини шакллантиришга, уй-жой коммунал хўжалиги тизимида мутахассислар тайёрлашда сарф этилаётган куч ва пуллар агарда барча ишлар мувофиқлаштириб уй-жой коммунал хизматларини кадрлар билан таъминлаш шу билан бирга таълим масалалари ҳал этилмаса кутилаётган натижаларга олиб келмаслиги мумкин.

Қайд этилган тизимларни мувофиқлаштирилиши, ҳар бирининг фаолияти бўйча кадрларни тайёрлашда муҳим ва зарур ҳисобланиб бугунги бозор иқтисодиёти даврида мутахассисларни ўқитишда юқори сифатни таъминлайди.

Соҳада профессионал кадрлар билан таъминланиши биринчи навбатида ходимларнинг касбий ва малакавий тажрибалари оширилади;

Соҳада кадрларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш, малакасини ошириш тизими яратилади;

Коммунал хизмат кўрсатиш соҳасидаги корхона ва ташкилотларда кадрлар заҳираси шакллантирилади;

Хизматлар сифатини оширишда уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш ходимларини рағбатлантириш тартиблари белгиланади;

Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳаси юқори малакали мутахассислар билан таъминланади;

Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида профессионал дастурлар ишлаб чиқилади;

Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш бўйича ўқув-услубий материаллар такомил-

лаштирилади, янгиланади, ўқув дастурлар ишлаб чиқилади.

Мамлакатимизда уй-жой коммунал хизматининг келажаги рағнақ топиши учун ҳозир ёшларни мазкур касбга қизиқтириш, кадрлар тайёрлаш ва тажрибали ишчиларнинг малакасини ошириш керак. Бунинг учун ташкилотлар ходимларининг тажриба, маҳорати ва қобилиятларини мунтазам равишда аттестациядан ўтказиб бориш ҳамда кадрлар тайёрлаш тизimini такомиллаштириш, соҳага янги нафас кириб келади.

Манба ва адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 18 апрелдаги “Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш тизимини бошқаришни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5017-сонли Фармони
3. Квинт В.Л. “Стратегия водоснабжения и водоотведения Республики Узбекистан на период до 2035 года” Москва-Ташкент. 2020, 301-310-Б
4. Мовлянов Қ., Убайдуллаев Ш., “Профессионал таълим йўналишлари, мутахассисликлар ва касблар классификатори лойиҳаси” (Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги мисолида). 2020 йил март.
5. Постовалова А. “Подготовка кадров для ЖКХ на современном этапе”. Журнал “Коммунальный комплекс России” № 9 (123), 2014, 60-Б.
6. Рогожин М.Ю. Организация кадровой работы предприятия. Учебно-практическое пособие./ М.Ю. Рогожин – М.: Издательство РДЛ, 2003. – 240 с.
7. Шкатулла В.И. Настольная книга менеджера по кадрам. / В.И. Шкатулла – М.: Издательство НОРМА, 2000. – 560 с.

ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ МУАССАСАЛАРИ ВА УЛАРНИНГ МАМЛАКАТ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ ҲАЁТИДА ТУТГАН ЎРНИ

Ҳайдаров Низомиддин Ҳамраевич -
иқтисод фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси
ҳузуридаги кадрлар тайёрлаш, малакасини
ошириш ва статистик тадқиқотлар институти.
Ҳалимов Фурқат Эминжонович -
Тошкент Молия институти мустақил изланувчиси

Аннотация. Ушбу мақолада жисмоний тарбия ва спорт муассасалари ва уларнинг мамлакат ижтимоий-иқтисодий ҳаётида тутган ўрни ҳамда спорт соҳасидаги туб ислохотлар ва уларнинг юқори натижадорлиги масалалари ёритиб берилган.

Калитли сўзлар: жисмоний тарбия, спорт муассасалари, соғлом турмуш тарзи, спорт мутахассислари, молиявий таъминланиш, спорт объеклари, молиявий муносабатлар.

Аннотация. В статье освещаются проблемы физкультурно-спортивных учреждений и их роль в социально-экономической жизни страны, а также радикальные реформы в области спорта и их высокая эффективность.

Ключевые слова: физическая культура, спортивные сооружения, здоровый образ жизни, профессионалы спорта, финансовая безопасность, спортивные сооружения, финансовые отношения.

Annotation. The article highlights the problems of physical culture and sports institutions and their role in the socio-economic life of the country, as well as radical reforms in the field of sports and their high efficiency.

Key words: physical culture, sports facilities, healthy lifestyle, sports professionals, financial security, sports facilities, financial relations.

Маълумки, бугунги кунда жамиятнинг иқтисодий ҳамда ижтимоий-сиёсий ҳаётида спортнинг роли ва аҳамияти жаҳон миқёсида тобора ортиб бормоқда. Зеро, мамлакатларнинг жаҳон ҳамжамиятидаги ўрни, анъанавий иқтисодий ва сиёсий омиллар қаторида ижтимоий

фаровонликнинг муҳим қисмларидан бирига айланган, спортнинг ривожланиши ва унинг натижалари ҳам инобатга олинмоқда. Ҳаттоки турли ихтисосликлардаги олимлар ва мутахассисларнинг изланишларида спортни бугунги кунда ривожлантириш деярли барча мамлакат-